

til at fastsætte regler for, hvordan den tilsynsførende skal udpeges, og hvordan den tilsynsførende skal afgive den årlige erklæring til forældrekræden, fx om at en sådan erklæring skal afgives ved anvendelse af en standardformular, der indeholder en checkliste. Undersøgelsen af det eksterne tilsyn har vist, at det i nogle tilfælde ikke er forældrekræden, der vælger den tilsynsførende. Der ses derfor at være behov for nærmere regler herom for at sikre, at loven bliver overholdt.

Det foreslås for det tredje, at ministeren får hjemmel til at fastsætte retningslinier for, hvorledes det yderligere tilsyn i de enkelte konkrete tilfælde skal udføres. Det vil bero på den konkrete situation, hvilke elementer der skal indgå i tilsynet. Tilsynet må udøves med respekt for den enkelte skoles formål i henhold til dens vedtægtsbestemmelser.

Det foreslås for det fjerde, at tilsynet styrkes, således at ministeren får mulighed for at beslutte, at en skole ikke er en fri grundskole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen giver en undervisning, der står mål med folkeskolens, eller at skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Der henvises nærmere herom til bemærkningerne til nr. 7.

Regeringen finder det væsentligt, at der - især af hensyn til eleverne - hurtigt kan skrives ind i de tilfælde, hvor der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at en skole lever op til lovens krav til undervisningen.

Efter forslaget skal eventuel fortsat undervisning på en skole, der har fået frataget tilskuddet af førnævnte grunde eller på grund af, at undervisningssproget ikke er dansk, herefter ske efter bestemmelserne om hjemmeundervisning, hvilket bl.a. indebærer, at kommunalbestyrelsen i de enkelte børns bopælskommuner har tilsynet med undervisningen. Forslaget herom bygger på grundlovens § 76, der sikrer princippet om skolefrihed. Forslaget indebærer således på dette punkt også, at kommunalbestyrelsen i de enkelte bopælskommuner varetager tilsynet med undervisningen af hver enkelt elev på en sådan skole.

Loven om frie grundskoler omhandler herefter tre typer af skoler. 1) Frie grundskoler, der modtager statstilskud. 2) Frie grundskoler, der opfylder lovens § 1, stk. 1, og § 2, stk. 3, men som ikke får statstilskud, enten fordi de ikke opfylder øvrige tilskuds-betingelser, eller fordi de ikke ønsker tilskud. 3) Andre skoler, der ikke opfylder betingelserne i § 1, stk. 1, eller § 2, stk. 3, og derfor ikke kan få tilskud. De sidstnævnte skoler giver undervisning efter bestemmelserne om hjemmeundervisning.

Efter forslaget præciseres, at de bestemmelser, der ikke gælder for skoler, der ikke modtager tilskud efter

loven, alene vedrører type 2 skolerne. Forslaget indebærer, at type 3 skolerne ikke er omfattet, da de ikke er frie grundskoler efter denne lov, men skoler, hvor børn alene kan opfylde undervisningspligten efter reglerne om hjemmeundervisning.

Lovforslaget i forhold til grundloven og EMRK

Grundlovens § 76 er affattet således:

»Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen. Forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtige at lade børnene undervise i folkeskolen.«

EMRK blev inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 1992 (jf. Folketingstidende 1991-92. Folketingets Forhandlinger spalte 6547, 7044, 8608, 8661, Till. A. spalte 5421, Till. B. spalte 891).

EMRK's bestemmelse om uddannelse fremgår af artikel 2 i Tillægsprotokol af 20. marts 1952. Bestemmelsen er affattet således:

»Ingen må nægtes retten til uddannelse. Ved udøvelsen af de funktioner, som staten påtager sig i henseende til uddannelse og undervisning, skal den respektere forældrenes ret til at sikre sig, at sådan uddannelse og undervisning sker i overensstemmelse med deres egen religiøse og filosofiske overbevisning.«

Den tidligere Europæiske Menneskerettigheds-kommission (EMK) har heraf udledt retten til at oprette private skoler, der giver undervisning efter forældrenes overbevisning. Det følger hverken af grundloven eller EMRK, at der skal ydes offentlige tilskud til private skoler. Retten til at oprette private skoler kan være genstand for regulering fra statens side for at sikre et ordentligt uddannelsessystem. Det er fuldt ud i overensstemmelse med EMRK at stille krav til private skoler om, at de skal undervise eleverne på grundlag af de principper, der følger af EMRK, og EMRK er heller ikke til hinder for, at staten stiller krav om, at der ikke må gives undervisning i strid med EMRK.

Det følger fx af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), at man ikke nyder beskyttelse efter art. 10 om ytringsfrihed, når man benægter klare historiske kendsgerninger, fx holocaust, eller kommer med ytringer, som er vendt mod de underliggende principper i konventionen, fx nazistiske og racistiske synspunkter.

Der kan herved bl.a. henvises til EMDs domme i sagerne *Lehideux og Isorni mod Frankrig*, dom af 23. september 1998 (præmis 47), *Jersild mod Danmark*, dom af 23. september 1994 (præmis 35), *Ibrahim Ak-*